

lettercritiek en in *zijn* kunsthistorische werken is er stof tot het bijeenbrengen eener rijke bloemlezing. Rooses' proza is altijd lenig en sierlijk, gewoonlijk kleurrijk als de doeken der Antwerpsche meesters. Met Allard Pierson, Prof. Quack en enkele andere Hollanders, die geene eigenlijke letterkundigen, maar eerder geleerden zijn, mag hij onder de beste Nederlandsche prozaschrijvers der negentiende eeuw gerekend worden.

Allengskens was Max Rooses, ofschoon nog zeer frisch van hoofd en hart, de Nestor geworden der niet talrijke Vlamingen, die in hunne moedertaal de wetenschap beoefenen. Van de leiders der Vlaamsche Beweging waren langzamerhand rondom hem de voornaamste één voor één naar 't kerkhof gedragen. Alzoo werd hij, dank aan zijn talent, aan zijn gezag en aan zijne minzame vormen, de hoofdman, die weldra door allen erkend werd. In 1896 zat hij te Antwerpen het XXIIIe Nederlandsch Congres voor en in 1911 stond hij aan 't hoofd van de drie wetenschappelijke Vlaamsche Congressen der genees- en natuurkundigen, der bibliotheken en der historici, die tegelijk in de Rubensstad gehouden werden als het krachtigste argument ten voordeele van het oprichten eener Vlaamsche Hoogeschool.

Het vraagstuk der vervlaamsching van het hooger onderwijs in Vlaanderen was de hoofdgedachte der laatste levensjaren van Max Rooses. Hij zat de twee commissies van 1896 en 1907 voor, die de zaak grondig bestudeerden en die ieder een uiterst degelijk verslag (het eerste van Prof. Mac Leod, het andere van ingenieur Lod. de Raet) in de wereld zonden. Rooses' fijne tact, taaie wil, kalme volharding en onwankelbaar optimisme, legden een groot gewicht in de schaal. Eindelijk dienden in 1911 drie invloedrijke volksvertegenwoordigers, de socialist Anseele, de liberaal Louis Franck en de katholiek Frans van Cauwelaert eendrachtig bij de Kamer een wetsvoorstel in tot vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool. Ondanks

de spreekwoordelijke traagheid der parlementaire proceduur koesterde Rooses de hoop, zooals hij meer dan eens in gesloten kring bekende, dat hij de bespreking en het aannemen dier wet zou mogen beleven. Maar als Mozes, mocht hij het beloofde Land slechts uit de verte aanschouwen; de dood kwam te vroeg....

Meer dan 70 jaar oud geworden, kon hij er niet toe besluiten wat rust te nemen. Vermoeiende nieuwe zaken nam hij zelfs nog op zich, als de leiding van de groote geïllustreerde uitgave *Vlaanderen door de eeuwen heen* (1912), die hem door zijnen vriend, den wakkeren uitgever Robbers der Elseviers-firma, werd opgedragen. Dat Rooses zijne medewerkers onder de mannen aller richting met voorbeeldigen tact wist te krijgen en rondom zich te scharen, en dat hij hunne bijdragen met eene onmeedoogende strengheid omwerken liet, tot dat ieder der specialisten zijn maximum van talent en kennis gegeven had, dat weten alleen degenen, die voor dat schitterend werk, dat in Vlaanderen zooveel bijval verwierf, onder Rooses' bevelen hebben gestaan.

Zelf bleef hij in de bres voor eigen werk en studie staan tot op zijne laatste levensdagen. Hij was nogmaals tot Christoffel Plantijn, zijne eerste liefde, teruggekeerd en hij had juist de laatste drukproeven verbeterd van een groot werk met prachtige platen, dat nog niet verschenen is en den titel draagt van *Le Musée Plantin-Moretus* (407 blz.), toen de dood zijne onvermoeibare pen uit zijne verstijfde hand vallen deed.

Max Rooses verdiende door zijn in zooveel opzichten nuttig leven, dat men hem waardeeren zou. Dat bleef dan ook niet uit, alhoewel hij natuurlijk als alle mannen van waarde en van karakter zijne uren van impopulariteit heeft gekend; maar de Vlamingen zijn er zoo op gesteld om hunne verdienstelijke voormannen te vieren, dat Rooses, in weerwil van zijnen tegenzin voor bluf en pose, aan die nationale sport niet